Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Klicka eller tryck här för att ange text.

Yttrande
2026-03-18

Diarienummer:
KN 2026/91
RS 2026-0060

Yttrande på Folkbildningsrådets förslag till nytt statsbidragssystem och nya villkor för folkhögskolan, RS 2026-0060

Region Stockholms kulturnämnd stödjer årligen de 28 statsbidragsberättigade folkhögskolorna i länet, av vilka samtliga är rörelsedrivna. Den ersättning som betalas ut till folkhögskolorna bestäms av hur många deltagarveckor skolorna genomför. Därutöver betalas mobilitetsersättning för elever från länet som studerar på en folkhögskola utanför Stockholmsregionen.

Stödet är budgeterat till 85,4 miljoner kronor 2026 och stödets fördelning baseras på underlag från Folkbildningsrådet.

Staten styr statsbidragen till folkbildningen genom de av riksdagen beslutade folkbildningspolitiska målen och förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildning. Statens stöd till folkhögskolor är budgeterat till 2,5 miljarder kronor 2026. Folkbildningsrådet har tagit fram ett förslag på ett nytt statsbidragssystem för stödet till folkhögskolor inom ramen för förordningen. En förändring av reglerna för statsstöd påverkar de i länet verksamma folkhögskolorna och kan i framtiden påverka kulturnämndens hantering av sin egen bidragsgivning, men anses inte leda till förändringar inom närtid.

Folkbildningsrådet (FBR) har skickat Förslag till nytt statsbidragssystem och nya villkor för folkhögskolor på remiss, vilket även inkluderar samtliga regioner. Till förslaget har fogats Förslag till nya statsbidragsvillkor för folkhögskolor – följebrev samt Fördelning av statsbidrag 2027–2029.

Övergripande om förslaget

Folkbildningsrådets syfte med förslaget är att stärka folkhögskolans särart med fokus på bildning i verksamheten. Vidare är intentionen att beskriva folkhögskoleverksamhetens förutsättningar samt att styra mot kvalitet. Dessa syften balanseras mot behovet av stabilitet och förutsägbarhet för folkhögskolorna när det gäller statsbidraget.

Kulturnämnden anser att Folkbildningsrådets förslag till nytt statsbidragssystem och nya villkor för folkhögskolan i stort är positivt och ökar möjligheten att främja en positiv utveckling och öka stöd till folkhögskolor med kvalitet. Förslaget ger därmed även ökade möjlighet att granska och återkräva medel av skolor vars kvalitet sviktar och inte når den nivå som elever ska kunna kräva av sin utbildning.

Region Stockholm
Kulturförvaltningen
Box 38204, 100 64 Stockholm
Telefon: 08-123 378 00
E-post: registrator.kultur@regionstockholm.se
Orgnr: 232100-0016
regionstockholm.se/kultur

Kulturnämnden ställer sig även bakom att Folkbildningsrådets strävan att tydliggöra och värna folkhögskolans egenart som utbildningsform. Nämnden noterar även svårigheten i att skapa rörlighet och förändring i ett system som samtidigt kräver stabilitet och långsiktighet för aktörerna att verka i.

Kulturnämnden noterar vidare att regeringen nu beslutat om att införa det statliga demokrativillkoret i förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildning samt tydlighet i återkrav av medel.

Kulturnämndens yttrande nedan följer rubriksättning i ”Förslag till nytt statsbidragssystem och nya villkor för folkhögskolan”

2 Kvalitet i folkhögskolan

Folkbildningsrådet avser att använda kvalitetsbeskrivningar som utgångspunkt för uppföljning av folkhögskolorna. Uppföljningen syftar bland annat till att identifiera vilka skolor som behöver stöd för att utveckla sin verksamhet. Kvalitetsbeskrivningarna är följande i korthet:

Bildning och utbildning – balansen mellan bildning och utbildning, livslångt lärande, personlig utveckling, kritiskt tänkande och kollaborativt lärande.

Bildningsmiljö – fysiska och pedagogiska miljöer med sammanhållna studiegrupper, gemensamma kursdagar, hög lärartäthet, tvärvetenskaplig kunskapssyn, gemenskap över kursgränser, och internatets pedagogiska syfte.

Bidrag till samhällsnytta – yrkesutbildning, språkstöd, anpassad utbildning, livslångt lärande, kompetensförsörjning inom kultursektorn, lokalt och regionalt utvecklingsarbete.

Demokrati och delaktighet – deltagarinflytande, studeranderättslig ordning, demokratisk styrning, förmedling av mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar.

Kultur för mångfald – bredd och variation i kursutbud och kursövergripande gemenskap, samverkan med medlemsorganisationer, inkluderande kultur, möjligheter för alla deltagare att både utöva och ta del av kulturella uttryck.

Kvalitetsbegreppen kopplas till de föreslagna villkoren.

Kulturnämndens bedömning

Kulturnämnden menar att förslaget inte särskiljer mellan vad som kan grupperas som tre olika slags kvaliteter. Kvaliteter som kan hittas i volym eller

i ett nyckeltal, kvalitéer som kan bockas av, till exempel att det finns ett särskilt dokument eller policy och slutligen kvaliteter som behöver bedömas i handläggning utifrån skrivningarna i villkoren.

De olika kvalitéerna skulle kunna renodlas i kvantitativa och kvalitativa kvaliteter. Kulturnämnden saknar även ett tillägg i förslaget som beskriver hur de angivna kvaliteterna ska viktas i bedömningen och hur bedömningen görs.

I villkoren anges inte hur FBR kommer att bedöma de nya kvalitetskriterierna men att man kommer att utgå ifrån att Folkhögskolan som utbildningsform har en särart som ska värnas.

3 Grundläggande villkor för att erhålla statsbidrag

3.3.5 Folkhögskolans organisation

I stycket tydliggörs styrelsens ansvar för folkhögskoleverksamheten och att styrelsen ska ha god kännedom om statsbidragsvillkoren, utbildningsformen folkhögskola och folkhögskolans myndighetsutövning samt att alla anställda ska ha relevant kunskap om statsbidragsvillkoren. Krav ställs även på att rektor ska ha pedagogisk kompetens och utbildning liksom att det ska finnas tillgång till studie- och yrkesvägledning samt kurator.

Kulturnämndens bedömning

Kulturnämnden ställer sig bakom förslagen på grundläggande krav men anser att det bör tydliggörs vad begreppen ”god kännedom” respektive ”relevant kunskap” innebär och hur det ska säkerställas att styrelse, skolledning och anställda uppnår dessa nivåer.

Kulturnämnden instämmer i kravet på utbildning för rektorer men saknar kunskapskrav för lärarkåren tillika återrapporteringskrav för hur stor andel av lärarna som har lärarlegitimation.

5 Fördelning av statsbidrag

De nya villkoren stärker deltagarnas rättigheter genom krav på studie- och etableringsplan för allmän kurs och studieplan för särskild kurs. Villkoren betonar mångfald och inkludering för människor i olika åldrar, bakgrund och behov och då särskilt deltagare med funktionsnedsättningar samt deltagare med brister i det svenska språket.

De nya reglerna föreslår ett golv om att minst 50 procent av verksamheten på folkhögskolan ska genomföras på plats.

Enligt FBRs hemsida fördelas det nuvarande stödet till folkhögskolor i fyra olika typer: Organisationsbidrag (8 procent), verksamhetsbidrag (84 procent), förstärkningsbidrag (6 procent) och bidrag för språkligt stöd (2 procent).[1]

Enligt FBRs nya förslag ska statsbidraget fördelas i tre former: organisationsbidrag, verksamhetsbidrag inklusive allmänt och särskilt förstärkningsbidrag, utvecklingsbidrag.

Organisationsbidraget syftar till att täcka folkhögskolans kostnader för grundläggande funktioner och bidraget föreslås såsom tidigare fördelas lika stort till alla skolor. Verksamhetsbidraget är det huvudsakliga ekonomiska stödet för kursverksamheten. Det ska fördelas framåtsyftande i form av årsplatser för en treårsperiod, vilket årligen stäms av med FBR och avvikelser justeras. Medel för årsplatser som inte genomförts under aktuell treårsperiod ska återbetalas. Allmänt förstärkningsbidrag liksom särskilt förstärkningsbidrag ges för att tillgängliggöra allmänna kurser för deltagare med funktionsnedsättning och för deltagare med brister i det svenska språket och fördelas per årsplats och för extra kostnader för lärare eller annan pedagogisk personal. FBR menar att förstärkningsbidraget kommer att leda till omfördelningar mellan skolor.

Utvecklingsbidraget ska syfta till att stärka folkhögskolans kvalitet, bygga organisatorisk kapacitet samt utveckla nya arbetssätt och metoder inom kursverksamheten. Bidraget som kan användas för tillfälligt utökad verksamhet kan enbart utlysas i mån av tillgängliga medel.

I bilagan Fördelning av statsbidrag 2027-2029 tydliggör FBR att det under perioden 2027-2029 kommer att finnas mycket begränsade medel för att fördela som utvecklingsbidrag då medel behövs för att under en övergångsperiod kompensera skolor för minskad ersättning i förstärkningsbidrag.

Kulturnämndens bedömning

Kulturnämnden instämmer i vikten av att särskilt tillse att folkhögskolor som skapar förutsättningar för deltagare med funktionsnedsättningar och deltagare med brister i det svenska språket erhåller stöd för särskilda kostnader.

Kulturnämnden anser också att en reglering behövs för att säkra att minst hälften av verksamheten vid skolan sker på plats, det vill säga att som mest hälften kan ske digitalt som distansundervisning.

---

[1] Statsbidrag - Folkbildningsrådet

Kulturnämnden ställer sig bakom FBRs förslag till bidragsformer men ser att förändringen från föregående system ligger i huvudsak i att systemet ska verka framåtsyftande till skillnad från dagens system. Trots viljan att vara framåtsyftande och att införa en kvalitativ bedömning kommer huvuddelen av medel fördelas på basis kvantitativa mått i form av volym av årsplatser.